

รายงานการประชุม
คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนและพัฒนากการเสริมสร้างหลักนิติธรรม (กชน.)
ในคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ (กพยช.)
ครั้งที่ ๒ / ๒๕๖๙
วันอังคารที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๖๙ เวลา ๑๐.๓๐ น. เป็นต้นไป
ณ ห้องประชุม ๑๐ - ๐๑ ชั้น ๑๐ อาคารกระทรวงยุติธรรม ถนนแจ้งวัฒนะ เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ
และวิธีการประชุมทางไกล (Online) ผ่านระบบ Cisco Webex Meetings

ผู้มาประชุม

๑. ศาสตราจารย์พิเศษวิชา มหาคุณ	ประธานอนุกรรมการ
๒. นายสัญญา จันทร์ผ่อง
ผู้ตรวจการอัยการ
แทนอัยการสูงสุด	อนุกรรมการที่ปรึกษา
๓. นางสาวมนต์ทิพย์ สัมพันธ์วงศ์
ผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพกรมมนุษย์และสังคม
แทนเลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	อนุกรรมการที่ปรึกษา
๔. นายยอดฉัตร ตสาริกา
ที่ปรึกษาทางกฎหมาย กระทรวงยุติธรรม
แทนปลัดกระทรวงยุติธรรม	อนุกรรมการ
๕. นายเอกชัย เกษมสุขวิช
รองเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ
แทนเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ	อนุกรรมการ
๖. นายธนศักดิ์ มังกรโทย
รองเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ
แทนเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ	อนุกรรมการ
๗. นายสมเดช พูนนำเภา
ผู้อำนวยการการกฎหมาย กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ
แทนอธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ	อนุกรรมการ
๘. นายพิเศษ สอาดเย็น
ผู้อำนวยการสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย	อนุกรรมการ
๙. รองศาสตราจารย์ พลตำรวจโท กิตติธันท์ เลอวงศ์รัตน์	อนุกรรมการ
๑๐. นายพัฒนพงศ์ จันทร์เพ็ชรพล	อนุกรรมการ
๑๑. นางสาวสรานลิน ศักดิ์เสมอพรหม	อนุกรรมการ
๑๒. นายเสรี นนทสุติ	อนุกรรมการ
๑๓. นางสาวศรีประภา เพชรมีศรี	อนุกรรมการ
๑๔. พันตำรวจโท พงษ์ธร ธิญญศิริ
ผู้ตรวจราชการกระทรวงยุติธรรม รักษาการแทน
ผู้อำนวยการสำนักงานกิจการยุติธรรม	อนุกรรมการและเลขานุการ

อนุกรรมการและเลขานุการ

อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

รองผู้อำนวยการสำนักงานกิจการยุติธรรม

รองผู้อำนวยการสำนักงานกิจการยุติธรรมที่ได้รับมอบหมาย

อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านพัฒนาระบบงานยุติธรรม

รักษาราชการแทนผู้อำนวยการกองนโยบายและประสานแผนกระบวนการยุติธรรม

เจ้าหน้าที่สำนักงานกิจการยุติธรรมที่ได้รับมอบหมาย

ผู้ไม่เข้าร่วมประชุม

อนุกรรมการที่ปรึกษา

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

อนุกรรมการที่ปรึกษา

อนุกรรมการที่ปรึกษา

อนุกรรมการ

อนุกรรมการ

ผู้เข้าร่วมการประชุม

สำนักงานศาลยุติธรรม

ผู้พิพากษาศาลชั้นต้นประจำสำนักประธานศาลฎีกา

แผนเลขานุการสำนักงานศาลยุติธรรม

สหภาพนายควม

นายกสภาทนายความ

กรมราชทัณฑ์

ผู้อำนวยการกลุ่มงานวิจัยและพัฒนากฎหมาย

สำนักงาน ป.ป.ช.

ผู้อำนวยการสำนักคดี ๓

มหาวิทยาลัยรังสิต

อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์

World Justice Project

ผู้อำนวยการภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก

สำนักงานกิจการยุติธรรม

สำนักงานกิจการยุติธรรม

สำนักงานกิจการยุติธรรม

สำนักงานกิจการยุติธรรม

สำนักงานกิจการยุติธรรม

สำนักงานกิจการยุติธรรม

สำนักงานกิจการยุติธรรม

สำนักงานกิจการยุติธรรม

๑๕. นางสาวกัลยา ถ้ำทอง	สำนักงานกิจการยุติธรรม
๑๖. นางสาวนันทิชา กรวยสวัสดิ์	สำนักงานกิจการยุติธรรม
๑๗. นางสาวอรุณรัศมี พิศพาร	สำนักงานกิจการยุติธรรม
๑๘. นางสาวณัฐวิภา คณารัมย์	สำนักงานกิจการยุติธรรม
๑๙. นางสาวธณวรรณ มะม่วงแก้ว	สำนักงานกิจการยุติธรรม
๒๐. นายคุณัญญ์ ทองมี	สำนักงานกิจการยุติธรรม

เริ่มประชุมเวลา ๑๐.๓๐ น.

ระเบียบวาระที่ ๑ เรื่องที่ประธานแจ้งให้ที่ประชุมทราบ

ประธานฯ แจ้งให้ที่ประชุมทราบ กรณีคณะกรรมการขับเคลื่อนและพัฒนากการเสริมสร้างหลักนิติธรรม (กชน.) ได้มีการหารือกับ ดร.ศรัทธา ผลิตพันธ์ ผู้อำนวยการภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ของ World Justice Project (WJP) เกี่ยวกับข้อมูลตัวชี้วัดของประเทศไทย และแนวทางการปรับปรุงพัฒนาให้ดีขึ้น เมื่อวันที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๕๖๙ ซึ่งคณะกรรมการฯ ได้เชิญ ดร.ศรัทธาฯ มานำเสนอข้อมูลเพิ่มเติมในการประชุมครั้งที่ ๒/๒๕๖๙

มติที่ประชุม รับทราบ

ระเบียบวาระที่ ๒ เรื่องรับรองรายงานการประชุม

ฝ่ายเลขาฯ ได้จัดทำรายงานการประชุมคณะกรรมการขับเคลื่อนและพัฒนากการเสริมสร้างหลักนิติธรรม (กชน.) ครั้งที่ ๑/๒๕๖๙ เมื่อวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๖๙ และได้จัดส่งให้คณะกรรมการทุกท่านเพื่อตรวจพิจารณาแล้ว โดยมีคณะกรรมการเสนอแก้ไขรายงานการประชุมดังกล่าว จำนวน ๓ จุด ดังนี้

(๑) หน้า ๘ บรรทัดที่ ๓๕

ข้อความเดิม “Political view”

ขอแก้ไขเป็น “Political will”

(๒) หน้า ๑๐ บรรทัดที่ ๒๙

ข้อความเดิม “Transnational Repatriation”

ขอแก้ไขเป็น “Transnational Repression”

(๓) หน้า ๑๒ บรรทัดที่ ๓๑

ข้อความเดิม “ส่งเสริมและสนับสนุนทนายความอาสา ศูนย์ยุติธรรมชุมชน ศูนย์ไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาท และมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ด้านงบประมาณในการทำให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม”

ขอเพิ่มเติม “และส่งเสริมบทบาทของสถาบันการศึกษาในการให้ความรู้กับประชาชน เรื่องกฎหมายและสิทธิขั้นพื้นฐาน รวมถึงการนำเสนอรายงานความคืบหน้าเรื่องการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น Anti-Slapp Law ในกรณีของ public interests”

มติที่ประชุม รับรองรายงานการประชุม โดยหากคณะกรรมการท่านใดมีประเด็นแก้ไขเพิ่มเติมประการใด ให้ประธานแจ้งฝ่ายเลขานุการเพื่อปรับปรุงแก้ไขรายงานการประชุม

ระเบียบวาระที่ ๓ เรื่องเพื่อทราบ

๓.๑ เรื่องสืบเนื่องจากที่ประชุมที่ผ่านมา

๑) ผู้แทน WJP นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับตัวชี้วัดหลักนิติธรรมของประเทศไทย

ดร.ศรีรักษ์ ผลิพัฒน์ ผู้อำนวยการภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ของ World Justice Project (WJP) นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับตัวชี้วัดหลักนิติธรรมของประเทศไทย โดยหลักนิติธรรมเป็นเรื่องที่ต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินการ รัฐบาลหรือผู้บริหารสูงสุดของประเทศต้องมีความมุ่งมั่น (Political will) ดำเนินการอย่างต่อเนื่องและมีแนวนโยบายที่มาจากข้อมูล ความรู้ในการดำเนินการซึ่งถือเป็นหลักฐาน (Evidence) ในการทำให้เกิดนโยบาย อันเป็นพื้นฐานสำคัญในการทำงานและแปลงนโยบายให้เป็นข้อปฏิบัติโดยมีหน่วยงานที่รับผิดชอบ และมีการติดตามการปฏิบัติตามนโยบายนั้น

World Justice Project (WJP) เป็นองค์กรวิจัยระหว่างประเทศที่จัดอันดับความเป็นนิติธรรมใน ๑๔๐ ประเทศ โดยให้นิยามของ “หลักนิติธรรม” ว่าเป็นระบบที่มีความต่อเนื่องของกฎหมาย สถาบัน รวมถึงระเบียบปฏิบัติ และความมุ่งมั่นของชุมชนที่จะปกป้องหลักการพื้นฐานของหลักนิติธรรม ๔ ด้าน ได้แก่

๑. ความรับผิดชอบของภาครัฐ (Accountability)

๒. กฎหมายที่เป็นธรรม (Just Law)

๓. รัฐบาลระบบเปิด (Open Government)

๔. กระบวนการยุติธรรมที่เข้าถึงได้และเป็นกลาง (Accessible and Impartial Justice)

ตัวชี้วัดของ WJP ใช้วัดผลเปรียบเทียบหลักนิติธรรม ๑๔๐ ประเทศ หลักการพื้นฐานของหลักนิติธรรมดังกล่าว แบ่งเป็น ๘ ปัจจัย (Factor) ขยายเป็น ๔๔ ด้าน WJP มุ่งหมายให้รัฐบาลไทยหรือคณะอนุกรรมการฯ ให้ความสนใจ (Focus) พิจารณาเลือก ๑๐ - ๑๕ ด้าน จาก ๔๔ ด้าน เพื่อทำให้ค่าคะแนนอยู่ในระดับที่ดีขึ้น WJP มีการจัดเก็บข้อมูลโดยการสอบถามคนไทยในการให้คะแนนประเทศไทยโดยการทำแบบสำรวจ (Poll) แบบตัวต่อตัว มีแบบสอบถามสำหรับผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญทางกฎหมาย ทนายความ ผู้พิพากษา อาจารย์นิติศาสตร์ เพื่อให้ข้อมูลเป็นอิสระ ค่าคะแนนที่ได้จึงไม่ใช่ค่าคะแนนที่ WJP ให้ประเทศไทย แต่เป็นคะแนนที่คนไทยให้ประเทศไทยด้วยตนเอง WJP ใช้แบบสอบถามอย่างเดียวกัน ๕๐๐ คำถาม ใน ๑๔๐ ประเทศ คะแนนที่ได้จึงได้จากประชาชนของแต่ละประเทศ WJP Index มีการนำมาใช้อย่างกว้างขวางเป็นอันดับต้น ๆ ของดัชนีตัวชี้วัดทั่วโลก โดยเฉพาะองค์กรจัดอันดับต่าง ๆ ได้มีการนำ WJP Index ไปใช้วัดความยุติธรรมเพื่อกำหนดความเสี่ยงของแต่ละประเทศในการลงทุน ใช้เป็นปัจจัยหนึ่งในการกำหนดการกู้ยืมเงินและดอกเบี้ยระหว่างประเทศ

เมื่อเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยหลักนิติธรรม (Rule of Law) ระดับภูมิภาคและระดับโลก จะพบว่าภูมิภาคยุโรปมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ประมาณ ๐.๗๓ ภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิกอยู่ที่ ๐.๕๙ สำหรับประเทศไทยอยู่ที่ ๐.๕ ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยโลกที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ๐.๕๕ เมื่อเปรียบเทียบภายในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในช่วง ๑๐ ปีที่ผ่านมา ในด้านการทุจริตคอร์รัปชันของตำรวจและทหารจะพบว่า สิงคโปร์มีคะแนนค่อนข้างคงที่และดีขึ้น ๑.๐๗ % อันที่ ๒ มาเลเซียมีรายงานการคอร์รัปชันน้อยกว่าไทย แต่ลดลง ๑๖.๙% อินโดนีเซียดีขึ้น ๑๘.๖% ฟิลิปปินส์ลดลงเท่ากับไทย ๑๔% เรื่องเจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติตามกฎระเบียบในการทำงาน รวมถึงการออกใบอนุญาตการตรวจสอบสภาพแวดล้อม การให้บริการสาธารณสุข ประเทศไทยอยู่ในอันดับรั้งท้ายโดยมีคะแนนลดลง ๓๙% จากที่เคยเป็นอันดับ ๒ รองจากสิงคโปร์เรื่องของราชทัณฑ์ซึ่งวัดในเรื่องมาตรฐานของเรือนจำ การกระทำความผิดซ้ำ การซ่อมทรมานในเรือนจำ ไทยมีคะแนนค่อนข้างต่ำที่สุด มีคะแนนลดลง ๓๘% อินโดนีเซียปรับปรุงดีขึ้น ๓๓% มาเลเซีย ปรับปรุงดีขึ้น ๒๐% ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการทำให้คะแนนดีขึ้นย่อมเป็นเรื่องที่เป็นไปได้

WJP จัดเก็บข้อมูลจากทั้งความคิดเห็นและประสบการณ์ มิได้จัดเก็บข้อมูลจากการรับรู้ (Perception) เพียงอย่างเดียว และแสดงค่าคะแนนออกมาในภาพรวม ทำให้เห็นคะแนนและระดับคะแนนที่สูงขึ้นหรือต่ำลง แต่ไม่สามารถทราบได้ว่าเป็นเพราะสาเหตุใด WJP ได้แนะนำให้แต่ละประเทศจัดทำแพลตฟอร์มโดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมและพิจารณาร่วมกันว่าคะแนนตัวชี้วัดสูงขึ้นหรือต่ำลงนั้นเป็นเพราะอะไร เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและหาทางแก้ไขสำหรับสถานการณ์เรื่องนั้น ๆ ตัวชี้วัดของ WJP ใช้เปรียบเทียบกันใน ๑๔๓ ประเทศแบบสอบถามต่าง ๆ จึงต้องออกแบบมาเพื่อให้สามารถเปรียบเทียบกันได้กับทุกประเทศ แม้แต่ละประเทศจะมีรูปแบบกฎหมายระบบเศรษฐกิจ พรรคการเมือง หรือกลไกการบริหารของรัฐที่แตกต่างกัน เนื่องจาก WJP มิได้วัดผลของระบบเศรษฐกิจการเมืองของแต่ละประเทศแต่อย่างใด แต่ WJP มุ่งวัดผลว่าระบบการเมืองเศรษฐกิจต่าง ๆ เอื้อประโยชน์ต่อประชาชนอย่างไรบ้าง วัดประสบการณ์ของประชาชนเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมว่าประชาชนได้รับความเป็นธรรมมากน้อยเพียงใด รวมถึงการลดความเสี่ยงในการตีความคำถามที่แตกต่างกันในแต่ละวัฒนธรรม หรือแนวโน้มของการขึ้นชมหรือต่อต้านรัฐบาล หรือความกล้าในการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการคอร์รัปชัน ดังนั้นแบบสอบถามของ WJP จึงต้องออกแบบให้ครอบคลุมและลดความเสี่ยงในข้อจำกัดต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สามารถนำมาเปรียบเทียบกันได้ในแต่ละประเทศ การดำเนินการดังกล่าวเป็นเรื่องของระเบียบวิธีและระบบวิธีในการทำงานของตัวชี้วัด (Index) เพื่อสร้างแรงจูงใจให้รัฐบาลในการปรับปรุงแก้ไขหลักนิติธรรมของประเทศให้ดีขึ้น

ในรอบ ๑๐ ปีที่ผ่านมา พบว่าด้านการปลอดจากทุจริตคอร์รัปชัน ประเทศไทยมีคะแนนถดถอยลงเกือบทุกข้อแต่มีบางเรื่องที่ได้คะแนนดีขึ้น เช่นความเป็นกลางในคดีอาญา ความล่าช้ามีการปรับปรุงได้ดีขึ้น เรื่องเจ้าหน้าที่ของรัฐบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ การคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา ทั้งนี้ในหลายกรณีแม้จะมีคะแนนดีขึ้นแต่เป็นคะแนนที่อยู่ในระดับต่ำ เช่น การทุจริตคอร์รัปชันของฝ่ายนิติบัญญัติ เจ้าหน้าที่รัฐไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบในการให้บริการประชาชน การกระทำความผิดซ้ำ ราชทัณฑ์ ประสิทธิภาพการสืบสวนสอบสวน ความรวดเร็วและประสิทธิภาพในการตัดสินคดี สิทธิในการรวมกลุ่มแสดงความคิดเห็น การประท้วงอย่างสันติ การคอร์รัปชันของฝ่ายบริหาร การใช้ดุลพินิจอันเป็นหลักการพื้นฐานของสิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติ เจ้าหน้าที่ของรัฐให้เงินชดเชยการคอร์รัปชันของตำรวจและทหาร กระบวนการร้องเรียน ใต้สวนตามหลักสากล การปกป้องผู้ร้องเรียนไม่ให้ถูกลงโทษ การบังคับใช้กฎหมายโดยที่ไม่มีอิทธิพลเข้ามาเกี่ยวข้อง

เมื่อเปรียบเทียบมาตรฐานค่าเฉลี่ยของคะแนน WJP Index ระหว่าง OECD สหภาพยุโรป และประเทศไทยแล้ว พบว่า OECD มีมาตรฐานใกล้เคียงกับยุโรป โดยมีความแตกต่างกันค่อนข้างเล็กน้อยไม่เกิน ๒% และเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มประเทศที่กำลังสมัครเป็นสมาชิกสหภาพยุโรป ๑๐ ประเทศ พบว่ามีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกับไทยในหลาย ๆ เรื่อง การควบคุมการใช้อำนาจรัฐ สหภาพยุโรปมีค่าเฉลี่ยประมาณ ๐.๗๓% OECD ประมาณ ๐.๗๒% เอเชียและแปซิฟิก ๐.๕๕% กลุ่มประเทศที่กำลังสมัครเข้าเป็นสมาชิกสหภาพยุโรป ๐.๔๖% ใกล้เคียงกับประเทศไทย ในส่วนของประเทศไทย ด้านที่มีปัญหามากได้แก่ องค์กรอิสระ ซึ่งไม่ได้เป็นอิสระหรือไม่ได้ทำหน้าที่ตรวจสอบรัฐได้อย่างแท้จริง รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามคอร์รัปชัน คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ฯลฯ โดยพบปัญหาจากการสรรหาบุคคลที่รัฐแต่งตั้งจากคนของตนเองมาเป็นหัวหน้าขององค์กรอิสระนั้น ๆ ทำให้ไม่สามารถตรวจสอบการทำงานของรัฐได้ รวมทั้งเรื่องการถ่ายโอนอำนาจโดยชอบโดยกฎหมาย ที่ไทยได้คะแนนค่อนข้างต่ำอันเนื่องมาจากการรัฐประหารหรือผลการเลือกตั้งที่ไม่ได้สะท้อนเจตจำนงของประชาชนอย่างแท้จริง ซึ่งยังคงมีการซื้อสิทธิขายเสียง และการทุจริตคอร์รัปชันของไทยได้คะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของโลก ที่ได้คะแนนต่ำสุดคือฝ่ายนิติบัญญัติที่เป็นผู้บัญญัติกฎหมายเพื่อประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์สาธารณะ เรื่องรัฐบาลระบบเปิด (Open government) ได้คะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของโลกและของเอเชียด้วยกันการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกฎหมายนโยบาย

ของรัฐ สิทธิในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การมีส่วนร่วม การจัดการ การร้องเรียนที่เป็นไปตามมาตรฐานสากล สิทธิขั้นพื้นฐานต่าง ๆ ของไทยในปีที่ผ่านมาได้คะแนนดีขึ้น แต่ยังคงมีช่องว่างอยู่พอสมควร เมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ รวมทั้งในยุโรป หรือประเทศที่สมัครเป็นสมาชิกของสหภาพยุโรป ทำให้เห็นว่าคะแนนของไทยอยู่ห่างจาก OECD ประมาณ ๒๐ - ๒๑% ไทยมีปัญหาค่อนข้างมากในด้านของสิทธิพื้นฐาน ได้แก่ สิทธิในความปลอดภัย สิทธิในชีวิต ทรัพย์สิน และความปลอดภัยของตนเอง สิทธิในการแสดงความเห็น ซึ่งได้คะแนนอยู่ในระดับกลาง ใกล้เคียงกับประเทศเพื่อนบ้านที่มีปัญหาใกล้เคียงกัน การเลือกปฏิบัติ (Discrimination) ไทยได้คะแนนน้อยกว่าภูมิภาคและในระดับโลกการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ไทยได้คะแนนดีขึ้น แต่ยังคงอยู่ห่างจากมาตรฐานค่าเฉลี่ยของภูมิภาคและของโลกการควบคุมอาชญากรรม ไทยยังมีคะแนนตามประเทศที่กำลังสมัครเป็นสมาชิกสหภาพยุโรป เรื่องประชาชนไม่ใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหาคriminal การควบคุมอาชญากรรมโดยรวมไทยได้คะแนนอยู่ในระดับที่ดี การบังคับใช้กฎหมายเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบได้คะแนนต่ำ เรื่องคดีแพ่ง ไทยได้คะแนนดีกว่าคดีอาญา ทั้งในเรื่องการคอร์รัปชันความล่าช้า หรือการบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งสวนกระแสโลกที่ประเทศต่างๆ ได้คะแนนคดีอาญาดีกว่าคดีแพ่ง ประเด็นคดีอาญา การลดการกระทำความผิดซ้ำ ความเป็นกลางของระบบตรวจสอบ กระบวนการยุติธรรมทางอาญา การปลอดคอร์รัปชัน โดยไทยได้คะแนนอยู่ระหว่างค่าเฉลี่ยของโลก

WJP เสนอให้มีการดำเนินการดังนี้

๑. การจัดลำดับความสำคัญของประเด็น (Prioritisation) พิจารณาเลือกประเด็นที่จะดำเนินการโดยเป็นสิ่งที่สามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็ว และส่งผลต่อเนื่องสำหรับการแก้ไขปัญหาคriminal เรื่องอื่น ๆ ด้วย โดยเลือกดำเนินการเพียง ๑๐-๑๕ ด้านแทนการดำเนินการทั้ง ๔๔ ด้านไปพร้อมกัน

๒. จัดทำข้อเสนอแนะ (Recommendation) ที่มีอยู่จากแหล่งต่าง ๆ เช่น กพยช. OECD UNPAC OGP หรือจากการดำเนินการร่วมกันของภาครัฐและภาคประชาสังคมโดยไม่จำเป็นต้องคิดค้นกันขึ้นมาใหม่ (Reinvent the wheel) โดยอาจเลือกข้อเสนอแนะสำหรับแต่ละด้าน ประมาณ ๓ - ๕ ข้อที่สามารถเห็นผลได้ภายใน ๑๒ - ๒๔ เดือนข้างหน้า มาดำเนินการ

๓. จัดทำแพลตฟอร์ม (Platform) พื้นที่สื่อกลางเพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นติดตามผลการดำเนินงานตามข้อเสนอแนะ ๓ - ๕ ข้อดังกล่าว โดยเฉพาะการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนหลักนิติธรรมให้ประสบผลสำเร็จ

๔. จัดทำระบบติดตามและประเมินผล (Monitoring System) เป็นระบบดิจิทัลเพื่อให้ภาคส่วนต่าง ๆ มีส่วนร่วมโดยอาจเป็นระบบที่มีการให้คะแนน สัญลักษณ์ที่มีการทบทวน (Review) ได้ทุก ๖ เดือน รวมไปถึงการจัดประชุมหารือร่วมกัน

๕. กำหนดความรับผิดชอบ (Accountability and Ownership) โดยกำหนดหน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่และความรับผิดชอบในการนำไปปฏิบัติ ทั้งนี้ โดยการรับฟังความคิดเห็นของหน่วยงาน ว่ามีบทบาทภารกิจหน้าที่ใด เพื่อนำมาบรรจุไว้ในแผนการดำเนินการ (Action) และให้หน่วยงานนั้นจัดทำข้อเสนอแนะ (Recommendation) เพื่อพัฒนาปรับปรุงการดำเนินการ ๓ ข้อ ซึ่งถือเป็นการมีส่วนร่วมตั้งแต่จุดเริ่มต้น และมีความพร้อมที่จะรับผิดชอบ

มติที่ประชุม รับทราบ

๒) ผู้แทนสำนักงาน ป.ป.ช. นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองและช่วยเหลือแก่ผู้ที่ถูกกลั่นแกล้งฟ้องคดี (ฟ้องปิดปาก)

นายยุทธกร ข่อไม้ทอง ผู้อำนวยการสำนักคดี ๓ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ นำเสนอต่อที่ประชุมกรณีการขอรับความคุ้มครองและช่วยเหลือตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันการทุจริต (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๘ โดยมีผู้ขอรับความคุ้มครองฯ จากการฟ้องปิดปาก (Anti-SLAPP) ตั้งแต่วันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๖๘ - วันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๖๙ จำนวน ๖๒ เรื่องดำเนินการแล้วเสร็จ ๓๙ เรื่อง และกรณีหลักนิติธรรม (Rule of Law Index) ของ WJP นั้น เป็นหนึ่งในตัวชี้วัด CPI ของสำนักงาน ป.ป.ช. โดยที่ค่าคะแนนหลักนิติธรรมของไทยอยู่ในระดับต่ำ มีสาเหตุมาจากการที่ประชาชนไม่เกรงกลัวกฎหมาย ดังเช่น การทุจริตโกงข้อสอบข้าราชการส่วนท้องถิ่นอันเป็นจุดเริ่มต้นของการเป็นข้าราชการ เป็นต้น ทั้งนี้ การปฏิบัติหน้าที่ของ ป.ป.ช. เป็นระบบได้ส่วน มีบุคลากรประมาณ ๑ พันอัตรา ในขณะที่ข้าราชการทั่วประเทศมีจำนวนประมาณ ๓ ล้านอัตรา จึงเป็นข้อจำกัดในการปฏิบัติงานของ ป.ป.ช. ในการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ รวมทั้งการตรวจสอบที่ไม่พบการกระทำความผิด หรือพบการกระทำความผิดและมีการดำเนินคดีในชั้นศาลแล้ว แต่ใช้เวลาในการพิจารณาคดีหลายปี ผู้กระทำความผิดซึ่งเป็นผู้บริหารที่มีอายุมากแล้วอาจเสียชีวิตไปก่อนศาลพิพากษา เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดการไม่เกรงกลัวการตรวจสอบของ ป.ป.ช.

มติที่ประชุม รับทราบ

๓) ผู้แทนกรมราชทัณฑ์ นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการควบคุมผู้ต้องขังในระหว่างพิจารณาคดี

นายนิพล กำแหงกาญจน์ ผู้อำนวยการกลุ่มงานวิจัยและพัฒนากฎหมาย กรมราชทัณฑ์ นำเสนอต่อที่ประชุม กรณีการปฏิบัติงานที่ผ่านมาของกรมราชทัณฑ์ โดยเฉพาะเรือนจำซึ่งมีทั้งคู่มือการปฏิบัติงาน และการฝึกอบรมให้กับเจ้าหน้าที่เป็นไปตามมาตรฐานสากล และหลักสิทธิมนุษยชน มีการปฏิบัติงานตามข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง (Mandela Rules) ข้อกำหนดกรุงเทพว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงและมาตรการที่มีใช้การคุมขังสำหรับผู้กระทำความผิดหญิง (Bangkok Rules) และนำเสนอข้อมูลสถิติการกระทำผิดซ้ำที่มีผู้กระทำความผิดมากที่สุด ดังนี้ อันดับ ๑ คดียาเสพติด อันดับ ๒ คดีเกี่ยวกับทรัพย์สิน อันดับ ๓ เรื่องอื่น ๆ อันดับ ๔ คดีเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย อันดับ ๕ คดีเกี่ยวกับเพศ ทั้งนี้ ภารกิจหลักของกรมราชทัณฑ์มี ๒ อย่าง คือ การควบคุมผู้ต้องขังไม่ให้หลบหนี และการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด ภารกิจที่ยากยิ่งคือการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด เพื่อให้กลับคืนสู่สังคม ไม่หวนกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก ซึ่งกรมราชทัณฑ์มีโปรแกรมในการแก้ไขฟื้นฟูฯ ที่หลากหลาย เริ่มตั้งแต่การฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจ ส่งเสริมให้ผู้ต้องขังมีงานทำ สิ่งที่ทำได้อย่างยิ่งคือการแก้ไขบุคคลที่มีปัญหาการอยู่ร่วมกันกับสังคมภายนอก เพราะขณะที่อยู่ในเรือนจำได้รับการพัฒนาพฤติกรรมเสียแล้ว แต่เมื่อได้ออกไปสู่สังคมภายนอกกลับยังคงมีพฤติกรรมเหมือนเดิม นอกจากนี้ แม้ว่าการกิจของกรมราชทัณฑ์สิ้นสุดลงเมื่อปล่อยตัวผู้ต้องขังออกจากเรือนจำ แต่กรมราชทัณฑ์ยังคงมีความพยายามติดตามผู้ต้องขังหลังพ้นโทษ โดยมีศูนย์ประสานงานและส่งเสริมการมีงานทำ (ศูนย์ CARE : Center For Assistance to Reintegration and Employment) ของกรมราชทัณฑ์ ที่ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ต้องขังและผู้พ้นโทษให้มีงานทำ ป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ และล่าสุด กรมราชทัณฑ์ได้ทำบันทึกความเข้าใจ (MOU) กับกระทรวงแรงงาน เพื่อส่งเสริมการมีงานทำ อันแสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นในการทำงานร่วมกับหน่วยงานภายนอกเพื่อฟื้นฟูแก้ไขบุคคลเหล่านี้ให้กลับมาอยู่ร่วมกับสังคมอย่างเป็นปกติสุขได้

มติที่ประชุม รับทราบ

๓.๒ ผลการหารือ ระหว่างคณะกรรมการขับเคลื่อนและพัฒนากการเสริมสร้างหลักนิติธรรม (กชน.) และผู้แทน WJP เมื่อวันที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๕๖๙

ดร.ศรีรักษ์ ผลิพัฒน์ ผู้อำนวยการภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ของ World Justice Project (WJP) นำเสนอข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับตัวชี้วัดของประเทศไทย แนวทางการปรับปรุงพัฒนาให้ดีขึ้น โดยได้นำเสนอข้อมูลดัชนีตัวชี้วัดหลักนิติธรรมของไทยโดย World Justice Project (WJP) ซึ่งประกอบไปด้วย ๘ ด้านหลัก (แยกเป็น ๔๔ ด้าน) ได้แก่

- ด้านที่ ๑ การควบคุมการใช้อำนาจของรัฐบาล (Constraints on Government Powers) โดย รัฐสภา ตุลาการ สื่อมวลชน หรือ NGOs
- ด้านที่ ๒ การปลอดจากทุจริตคอร์รัปชัน (Absence of corruption)
- ด้านที่ ๓ รัฐบาลระบบเปิด (Open Government)
- ด้านที่ ๔ สิทธิขั้นพื้นฐาน (Fundamental Rights)
- ด้านที่ ๕ ความสงบเรียบร้อยและความมั่นคง (Order and Security) การควบคุมอาชญากรรมในประเทศ การจัดการปัญหาความขัดแย้งโดยไม่ใช้ความรุนแรง
- ด้านที่ ๖ การบังคับใช้ให้เป็นไปตามกฎหมาย (Regulatory Enforcement)
- ด้านที่ ๗ กระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง (Civil Justice System)
- ด้านที่ ๘ กระบวนการยุติธรรมทางอาญา (Criminal Justice System)

โดยค่าคะแนนในภาพรวมของไทยคิดเป็น ๐.๕ อยู่ในระดับต่ำกว่าภูมิภาคเอเชีย ซึ่งมีคะแนน ๐.๕๙ และภูมิภาคยุโรป มีคะแนน ๐.๗๓ **ด้านที่ ๑** การควบคุมการใช้อำนาจของรัฐได้คะแนนค่อนข้างต่ำกว่าค่าเฉลี่ย โดยเฉพาะด้านที่ ๑.๓ ประสิทธิภาพการทำงานขององค์กรอิสระที่มีหน้าที่ตรวจสอบและควบคุมการใช้อำนาจของรัฐบาล เช่น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนฯ คณะกรรมการการเลือกตั้ง ฯลฯ โดยพบว่า เกิดปัญหาติดขัดที่กระบวนการบริหารงานภายในหรือปัญหาของการสรรหาบุคคลเพื่อบรรจุตำแหน่ง มีอำนาจทางการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้องกับการแต่งตั้งหัวหน้าองค์กร หรือกรรมการต่างๆ หรือกรณีกระบวนการเลือกตั้งที่ไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของประชาชน มีการซื้อสิทธิขายเสียง รวมทั้งกรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำความผิดและถูกลงโทษ **ด้านที่ ๒** การปลอดจากทุจริตคอร์รัปชัน คะแนนของไทยถดถอยลงแทบทุกปีกลายเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่มีการแก้ปัญหาเฉพาะกรณี โดยเฉพาะด้านที่ ๒.๔ การแสวงหาผลประโยชน์ของฝ่ายนิติบัญญัติ **ด้านที่ ๓** รัฐบาลระบบเปิด ค่าคะแนนเฉลี่ยของไทย ต่ำกว่าทั้งค่าเฉลี่ยของโลกและภูมิภาค โดยที่ประเทศไทยถือว่าข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประชาชนเป็นของรัฐ หากประชาชนจะใช้ข้อมูลใดต้องได้รับการอนุญาตจากรัฐ ซึ่งขัดกับหลักสากลที่ถือว่าข้อมูลที่เกี่ยวกับประชาชนย่อมเป็นของประชาชน หากรัฐจะจัดเก็บข้อมูลของประชาชน รัฐต้องขออนุญาตประชาชนเป็นรายกรณี ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย **ด้านที่ ๔** สิทธิขั้นพื้นฐาน มีปัญหาในหลายด้านซึ่งได้คะแนนค่อนข้างต่ำกว่าปกติ อาทิ สิทธิและความปลอดภัย การข่มขู่ การติดกล้องวงจรปิดเพื่อแก้ไขปัญา บทสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าศาลจะมีการตัดสินคดี สิทธิส่วนบุคคล การปกป้องสิทธิ เป็นต้น สำหรับสิทธิในการนับถือศาสนา ประเทศไทยมีคะแนนค่อนข้างดี **ด้านที่ ๕** ความสงบเรียบร้อยและความมั่นคง การแก้ไขปัญาอาชญากรรม ไทยมีคะแนนอยู่ในระดับกลาง **ด้านที่ ๖** การบังคับใช้ให้เป็นไปตามกฎหมาย ด้านที่ ๖.๑ ถึง ๖.๕ คะแนนของไทยอยู่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย โดยเฉพาะเรื่องที่เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย เช่น การออกใบอนุญาต การควบคุมตรวจสอบต่าง ๆ อันเป็นช่องว่างให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชัน **ด้านที่ ๗** กระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง ไทยมีคะแนนค่อนข้างดี แต่ด้านที่ ๗.๔

รัฐบาลเข้ามามีอิทธิพลในคดีแพ่ง ได้คะแนนที่ค่อนข้างแย่ลง ด้านที่ ๗.๖ และ ๗.๗ การบังคับคดีในกระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง และกลไกระงับข้อพิพาททางเลือก (การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท) ไทยได้คะแนนค่อนข้างจำกัด ด้านที่ ๘ กระบวนการยุติธรรมทางอาญา เป็นสิ่งที่มีปัญหามากที่สุด โดยได้คะแนนต่ำที่สุดใน ๔๔ ด้าน โดยเฉพาะด้านที่ ๘.๓ ระบบราชทัณฑ์ มีปัญหาในเรื่องของความปลอดภัย การซ่อมทรมาน การกระทำความผิดซ้ำที่มีอยู่ในอัตราที่ค่อนข้างสูง ซึ่งส่วนมากเป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับยาเสพติด การซื้อบริการทางเพศในเรือนจำ รวมทั้งเรื่องของการที่รัฐบาลเข้าไปแทรกแซงโดยมิชอบในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organisation for Economic Co-operation and Development : OECD) ได้ตรวจสอบระบบการทำงานของประเทศไทยในแต่ละด้านรวมถึงด้านกระบวนการยุติธรรม มีการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลรายงานพร้อมคำแนะนำ (Recommendation) เพื่อปรับปรุงหลักนิติธรรมหรือกระบวนการยุติธรรมของประเทศ โดย WJP ร่วมกับ OECD ร่วมจัดทำดัชนีตัวชี้วัดกระบวนการยุติธรรมที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง (OECD People centered justice Framework) และกรอบนโยบายความยุติธรรม (Policy framework on Justice) เพื่อให้ประเทศต่าง ๆ มีกระบวนการยุติธรรมที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง ซึ่งเป็นการพิจารณาจากโจทย์เดียวกัน (ตัวชี้วัดเดียวกัน) ทั้งนี้ คำแนะนำ (Recommendation) มีอยู่เป็นจำนวนมาก การติดตามผลของคำแนะนำจึงถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างมาก ซึ่งจะทำให้ทราบได้ว่าคำแนะนำแต่ละด้าน มีหน่วยงานรับผิดชอบหรือไม่ หรือมีการปฏิบัติตามคำแนะนำหรือไม่ อย่างไร โดยแต่ละประเทศย่อมมีการดำเนินการตามคำแนะนำที่แตกต่างกันไป

มติที่ประชุม รับทราบ

ระเบียบวาระที่ ๔ เรื่องเพื่อพิจารณา

๔.๑ การปรับปรุงองค์ประกอบคณะกรรมการขับเคลื่อนและพัฒนาศรีธรรม (กชน.)

ผู้ช่วยเลขานุการ ได้เรียนต่อที่ประชุมว่า มติที่ประชุมคณะกรรมการขับเคลื่อนและพัฒนาการเสริมสร้างหลักนิติธรรม (กชน.) ครั้งที่ ๑/๒๕๖๙ เมื่อวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๖๙ เห็นชอบให้เชิญเลขาธิการศาลยุติธรรม (หรือผู้แทน) และนายกสภานายความ (หรือผู้แทน) เข้าร่วมประชุมคณะกรรมการทุกครั้ง และให้เชิญผู้แทนภาคประชาสังคมเข้าร่วมประชุมเป็นครั้งคราว รวมทั้ง การประชุมหารือระหว่างคณะกรรมการขับเคลื่อนและพัฒนาศรีธรรม (กชน.) กับผู้แทน WJP ในวันจันทร์ที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๕๖๙ ปลัดกระทรวงยุติธรรม (นางพงษ์สวาท นีละโยธิน) อนุกรรมการฯ ได้เสนอต่อที่ประชุมขอให้ปรับปรุงองค์ประกอบของคณะกรรมการ ในกรณีของ นายยอดฉัตร ตสาริกา ที่ปรึกษาด้านกฎหมาย สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม ซึ่งพ้นจากการรักษาราชการแทนผู้อำนวยการสำนักงานกิจการยุติธรรม (เลขานุการของคณะกรรมการ) โดยขอให้ที่ประชุมพิจารณาแต่งตั้งให้นายยอดฉัตรฯ เป็นอนุกรรมการ เนื่องจากเป็นผู้มีความรู้ความสามารถทางกฎหมาย สามารถสนับสนุนการดำเนินงานของคณะกรรมการให้มีความต่อเนื่องในการขับเคลื่อนส่งเสริมหลักนิติธรรมในประเทศ ฝ่ายเลขานุการ จึงเสนอให้ปรับปรุงองค์ประกอบของคณะกรรมการ โดยเพิ่มเลขาธิการศาลยุติธรรม (หรือผู้แทน) นายกสภานายความ (หรือผู้แทน) และนายยอดฉัตร ตสาริกา เป็นอนุกรรมการ ในคณะกรรมการขับเคลื่อนและพัฒนาศรีธรรมหลักนิติธรรม (กชน.)

มติที่ประชุม เห็นชอบ ให้ปรับปรุงองค์ประกอบคณะกรรมการขับเคลื่อนและพัฒนาศักยภาพหลักนิติธรรม (กชน.) โดยให้เพิ่มคณะกรรมการ ดังนี้

๑. เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม หรือผู้แทน

๒. นายกสภานายความในพระบรมราชูปถัมภ์ หรือผู้แทน

๓. นายยอดฉัตร ตสาริกา ที่ปรึกษาด้านกฎหมาย กระทรวงยุติธรรม

ทั้งนี้ ให้ดำเนินการกระบวนการตามขั้นตอนเพื่อนำเสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ (กพยช.) ต่อไป

๔.๒ การพิจารณาดำเนินการ เพื่อให้เป็นไปตามแนวทางการขับเคลื่อนหลักนิติธรรม

ประธานฯ ได้ให้ความเห็นว่าข้อเสนอแนะของ WJP ดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของตัวชี้วัดหลักนิติธรรม (Rule of Law Index) ตั้งแต่การเข้าไปติดตามหรือติดต่อหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้การยอมรับรวมถึงการดำเนินการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ถือเป็นแผนยุทธศาสตร์ที่ต้องดำเนินการในแต่ละด้าน ดังนั้น จึงต้องมาพิจารณาร่วมกันในการคัดเลือกเรื่องที่จะดำเนินการตามลำดับความสำคัญ (Priority) เรื่องที่เป็นปัญหา (Issue) เพื่อให้ประสบผลสำเร็จในการแก้ไขปัญหา เช่น เรื่องราชทัณฑ์ เป็นต้น

นางสาวศรีประภาฯ ให้ความเห็นใน ๓ ประเด็น ดังนี้

๑. เมื่อมีการทูลฎีกาเกิดขึ้นโดยเฉพาะในเรื่องสิทธิสถานะบุคคล การแก้ไขปัญหาจะพบว่ามีกรณีการดำเนินการที่เป็นลักษณะเหมารวม (Collective) โดยหากพบว่ามีกรณีทูลฎีกาของพลัดอำเภอกันใด หรือเกิดเหตุในอำเภอไหนจะมีการแก้ไขปัญหาโดยการยกเลิกบัตรประจำตัวประชาชนของทุกคนในอำเภอ ในช่วงเวลานั้น ทั้ง ๆ ที่ไม่ได้มีส่วนในการทูลฎีกาดังกล่าว ภาระการพิสูจน์กลับตกไปอยู่ที่แต่ละบุคคล แทนที่จะเป็นหน้าที่ของรัฐในการพิสูจน์ (Burden of Proof)

๒. หากปัญหาเรื่องเล็ก ๆ (Micro) ยังไม่ได้รับการแก้ไขแล้วการแก้ไขในปัญหาเรื่องใหญ่ (Macro) ย่อมเป็นไปได้ เนื่องจากเป็นเรื่องที่มีความเชื่อมโยงกันและส่งผลกระทบต่อค่าคะแนนตัวชี้วัด

๓. ความรับผิดชอบ (Accountability) แม้จะมีกฎหมายในเรื่องนั้น ๆ แต่หลายกรณีไม่สามารถให้ความเป็นธรรมกับประชาชนได้

นายยอดฉัตรฯ ได้กล่าวว่า ประเทศไทยอาจต้องศึกษาระเบียบวิธี (Methodology) ในการให้คะแนน โดยมีข้อสังเกตว่า การเก็บคะแนนในหลายกรณีเป็นการจัดเก็บจากการรับรู้ (Perception) หรือจากความรู้สึกของประชาชนในช่วงเวลานั้น ๆ เช่น ปัญหาการทุจริต ที่บางเรื่องภาครัฐได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาแล้ว แต่ประชาชนยังคงตอบแบบสอบถามตามความรู้สึกว่ายังมีการทุจริตอยู่ จึงควรนำองค์ประกอบของกระบวนการจัดเก็บข้อมูลเข้ามามีด้วยโดยหมายความว่า การจัดเก็บข้อมูลการทุจริต ต้องไม่ใช่เพียงการนำความเสียหายที่เกิดขึ้นจากภาครัฐว่ามีปริมาณเท่าไร แต่ต้องไปเพิ่มองค์ประกอบในมุมมองของประชาชนด้วยว่ายังมีปัญหาคอร์รัปชันในมุมมองไหน เพื่อพิจารณาแก้ไขปัญหาต่อไปว่าเหตุใดประชาชนจึงมีความรู้สึกหรือความคิดเช่นนั้น ทั้งที่รัฐได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาเรื่องนั้น ๆ แล้ว

พันตำรวจโท พงษ์ธรฯ ให้ความเห็นว่า เมื่อพิจารณาตามการเปรียบเทียบค่าคะแนนตัวชี้วัดหลักนิติธรรมของ WJP และ OECD ในกรณีของประเทศไทย อาจนำเรื่องราชทัณฑ์ไปขับเคลื่อนพร้อมกันได้

ดร.ศรีรักษ์ฯ กล่าวว่า เนื่องจากรัฐบาลไทยตั้งเป้าหมายให้ประเทศไทยเข้าเป็นสมาชิก OECD จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่เอื้ออำนวยให้เกิดการขับเคลื่อนหลักนิติธรรม โดยที่ OECD มีการตรวจสอบการบริหารงานของรัฐบาลในด้านต่าง ๆ ๒๕ ด้าน ซึ่งรวมถึงเรื่องกระบวนการยุติธรรมด้วย และย่อมจะมีคำแนะนำหรือข้อเสนอแนะ (Recommendation) ให้กับรัฐบาลไทย การขับเคลื่อนหลักนิติธรรมในเรื่องราชทัณฑ์ เป็นตัวเลือก

ที่ดีในการดำเนินการ โดยเรื่องดังกล่าว สหภาพยุโรปได้มีการศึกษาแนวทางปฏิบัติที่ดี (Best Practice) มาอย่างยาวนานจากการศึกษาวิจัยต่าง ๆ ทั่วโลก เกี่ยวกับการบริหารราชทัณฑ์ที่ดีที่สุด WJP จึงให้คำแนะนำว่า ราชทัณฑ์น่าจะนำแนวทางปฏิบัติดังกล่าวของสหภาพยุโรปมาเป็นแนวทางในการดำเนินการทั้งประเด็นที่ประเทศไทยทำได้ หรือยังทำได้ไม่ดี ซึ่งสามารถออกแบบการดำเนินการได้และควรให้เป็นมาตรฐานสากล เนื่องจากแนวทางปฏิบัติที่ดีในระดับสากล (International Best Practice) มีอยู่แล้ว โดยไม่จำเป็นต้องไปรวบรวมศึกษาจากงานวิจัยที่มี ๑๐๐ - ๒๐๐ เรื่องอีก เนื่องจากได้มีการรวบรวมไว้อยู่ในที่เดียวแล้วสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้

การพิจารณาค่าคะแนนตัวชี้วัดโดยเปรียบเทียบกับประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะกับประเทศในภูมิภาคเดียวกัน ยิ่งทำให้เห็นระยะห่างระหว่างกันว่าขณะที่ประเทศเพื่อนบ้านมีการปรับปรุงดีขึ้น แต่ประเทศไทยกลับมีหลักนิติธรรมที่ถดถอยลง ซึ่งนับเป็นปัญหาสำคัญสำหรับประเทศไทย ตัวชี้วัดหลักนิติธรรมของ WJP ทั้ง ๔๔ ด้าน เป็นเพียงเครื่องมือในการช่วยคิดเท่านั้น เพราะในทางปฏิบัติย่อมมีรายละเอียดจำนวนมาก เช่น การตีความของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการให้บริการประชาชน (ดุลพินิจ) การไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบ ทำให้เกิดช่องว่างในเรื่องของการทุจริตคอร์รัปชัน และทำให้ประชาชนไม่ได้รับบริการอย่างที่ควรจะเป็น เป็นต้น การพิจารณาคัดเลือกเรื่องที่จะดำเนินการ นอกจากพิจารณาจากค่าคะแนนแล้ว อาจพิจารณาได้จากการดำเนินการเรื่องหนึ่งที่สามารถแก้ไขปัญหาลักษณะอื่นไปพร้อมกันได้ด้วย สิ่งที่เป็นปัญหาสำคัญของไทยคือ ความรับผิดชอบ (Accountability) การดำเนินการของหน่วยงานที่ทำหน้าที่ป้องกันปราบปรามคอร์รัปชัน ยังไม่เห็นผลเหมือนในต่างประเทศซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับเจตจำนงทางการเมือง (Political will) พอสมควร และปัญหาเรื่องของค่านิยมเกี่ยวกับพวกพ้องหรือทรัพย์สินเงินทองแทนที่จะเป็นความซื่อสัตย์ (Integrity)

ต้องพิจารณาถึงปัญหาและมองหาทางออกของปัญหานั้นว่าเป็นอย่างไร แล้วแปลงทางออกเป็นข้อเสนอแนะ (Recommendation) ๓ อย่างที่สามารถติดตามได้ใน ๖ - ๑๒ เดือนข้างหน้า ทางออกหรือคำตอบของปัญหาอยู่ที่หน่วยงานไหนจะต้องทำอะไร ภายในกรอบระยะเวลาเท่าไร อันจะนำไปสู่แนวทางการปฏิบัติได้จริง (Practicality) ยกตัวอย่างเรื่องของราชทัณฑ์ คณะอนุกรรมการ ควรได้รับทราบว่าการราชทัณฑ์มีการดำเนินการอย่างไร มีปัญหาและทางออกเป็นอย่างไร แล้วแปลงทางออกให้เป็นข้อเสนอแนะ ๓ ด้าน ที่กรมราชทัณฑ์มีความมุ่งมั่นที่จะดำเนินการได้ (Commitment) และสามารถให้มีการติดตามผลได้ใน ๖ - ๑๒ เดือน

นางสาวศรีประภาฯ ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า การคัดเลือกประเด็นเพื่อปรับปรุงแก้ไขค่าคะแนนตัวชี้วัดของ WJP ๑๕ ด้านจาก ๔๔ ด้าน ที่ประชุมควรร่วมกันพิจารณาคัดเลือกเรื่องที่มีความสอดคล้องกันกับการดำเนินการของ OECD ไปพร้อมกัน โดยเฉพาะเรื่องที่มีความรุนแรง หรือมีค่าคะแนนตัวชี้วัดที่ลดต่ำลงมาก (ติดลบ) ซึ่งแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าเป็นสิ่งที่ต้องรีบดำเนินการแก้ไขอย่างเร่งด่วน

นายพัฒนพงศ์ฯ กล่าวว่า ข้อมูลผลการดำเนินการด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต การตรวจสอบทรัพย์สิน ประเด็นกระบวนการไต่สวนที่เป็นปัญหาอุปสรรค และประเด็นการบริหารงานบุคคล จะนำเสนอต่อที่ประชุมอีกครั้ง

ประธานฯ ได้ให้ความเห็นว่า แต่ละหน่วยงานต้องพิจารณาการปฏิบัติงานของหน่วยงานว่ามีปัญหาหรือผลกระทบอย่างไร เมื่อทราบถึงปัญหาหรือผลกระทบนั้นแล้ว ให้สรุปประเด็นที่จะเสนอการปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนา ดังกรณีตัวอย่างของสำนักงาน ป.ป.ช. ที่ได้นำเสนอปัญหาดังกล่าวนั้น ทางสำนักงาน ป.ป.ช. มีความประสงค์แก้ไขในเรื่องอะไร มีข้อเสนอแนะ (Recommendation) อย่างไร ทั้งนี้ ต้องพิจารณาในภาพรวมขององค์กรว่าปัญหาขององค์กรเป็นอย่างไร ควรแก้ไขตรงจุดไหน จะมีข้อเสนอแนะอย่างไร และสามารถติดตามผลได้

นางสาววรรณฯ ได้กล่าวว่า สำนักงานศาลยุติธรรมมีความยินดีร่วมงานกับคณะอนุกรรมการในการขับเคลื่อนส่งเสริมหลักนิติธรรม โดยหากคณะอนุกรรมการ มีประเด็นการดำเนินการเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาคดีอย่างไร สามารถส่งข้อมูลให้สำนักงานศาลยุติธรรมเพื่อที่จะได้นำไปพิจารณาดำเนินการให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ ตัวอย่างกรณีประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ซึ่งมีได้เป็นเพียงกรณีการทุจริตคอร์รัปชันเท่านั้น แต่ยังเป็นกรณีการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบด้วย จึงจำเป็นต้องพิจารณารายละเอียดของแต่ละเรื่อง

นายพิเศษฯ ให้ความเห็นว่า ประเด็นการทุจริตคอร์รัปชันนอกจากมิติของการวินิจัยชี้ขาด (Adjudication) ของศาลแล้ว ยังมีมิติพลังทางสังคมด้วย โดยสามารถนำพลังของสังคมมาทำให้เกิดการตรวจสอบ เกิดวัฒนธรรมความโปร่งใส (Culture of transparency) ย่อมช่วยส่งเสริมการปฏิบัติงานของ ป.ป.ช. ได้ไม่น้อยหนึ่งในการดำเนินการของหน่วยงานภาคประชาสังคม คือการศึกษาและถอดรหัสออกมาได้ว่ามีชุดข้อมูล ๒๕ ชุด ที่หากมีการเปิดเผยจะช่วยป้องกันหรือต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ ความยากในการดำเนินการเปิดเผยข้อมูล มิได้เป็นเรื่องของเทคโนโลยี แต่เป็นเรื่องของเจตจำนงทางการเมือง (Political will) และความกังวลของหน่วยงานภาครัฐที่ถือข้อมูลต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลเกี่ยวกับชื่อจัดจ้าง ข้อมูลเกี่ยวกับการมีบทบาทของการเมืองหรือผู้รับประโยชน์ต่าง ๆ โดยมักมีข้ออ้างอยู่เสมอว่าการเปิดเผยข้อมูลอาจเป็นการขัดต่อ พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒ (PDPA) หรือหากเปิดเผยข้อมูลไปแล้วมีข้อผิดพลาด เจ้าหน้าที่ย่อมจะถูกดำเนินการทางวินัย แนวทางการแก้ไขปัญหาคือการเปิดเผยข้อมูลดังกล่าว ต้องปรับเปลี่ยนเงื่อนไขเชิงบวกในเรื่องของความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่อันจะเป็นโอกาสให้ประชาชน หรือภาคประชาสังคมมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ

ประเด็นการคัดเลือกในข้อ ๘.๓ ระบบราชทัณฑ์มีหลายมิติที่ต้องพิจารณา เช่น เรือนจำมีการปฏิบัติที่ไม่คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ความแออัดในเรือนจำ (Over crowding) กระบวนการฟื้นฟูพฤตินิสัย (Rehabilitation) ประสิทธิภาพในการป้องกันการหลบหนี นโยบายที่กำหนดให้เป็นความผิดทางอาญามากเกินความจำเป็น (Over criminalized) นโยบายเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งล้วนส่งผลทำให้เกิดความแออัดในเรือนจำ ซึ่งยากที่จะทำให้ค่าคะแนนตัวชี้วัดข้อนี้ดีขึ้นได้ นอกจากนั้น กรณีนักโทษที่มีความเสี่ยงที่จะกระทำความผิดซ้ำ โดยเฉพาะในคดียาเสพติดซึ่งเป็นนักโทษส่วนใหญ่ในเรือนจำและได้รับโทษจำคุกไม่นาน ย่อมไม่ได้รับประโยชน์จากการฟื้นฟูพฤตินิสัย ซึ่งหากมีการปรับปรุงระบบฟื้นฟูพฤตินิสัย โดยการมีส่วนร่วมของภาคเอกชน เพื่อว่าเมื่อนักโทษได้รับการปล่อยตัวแล้วจะมีงานทำ ได้รับโอกาสจากสังคม อันเป็นการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ และส่งผลให้ค่าคะแนนตัวชี้วัดดีขึ้นได้

นายกฤษฎาฯ ได้กล่าวว่า เนื่องจาก ป.ป.ช. ทำหน้าที่คล้ายลูกขุนในการไต่สวน หากศาลสามารถใช้สำนวนของ ป.ป.ช. เป็นหลัก อาจเป็นการช่วยลดระยะเวลาในการพิจารณาคดีลงได้ และกรณีการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ ควรฝึกอบรมให้กับผู้ต้องขังให้สอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน เช่น การซ่อมโทรศัพท์หรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น รวมทั้งการแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่คนคิดในการให้โอกาสผู้กระทำความผิดกลับคืนสู่สังคม

พันตำรวจโท มนต์รีฯ ได้เสนอคำสำคัญ (Keyword) ในการดำเนินการขับเคลื่อนหลักนิติธรรม ๓ คำ ได้แก่ ๑. สะดวก ๒. รวดเร็ว และ ๓. เป็นธรรม โดยใช้เป็นหลักการเพื่อพิจารณาว่าเรื่องนั้น ๆ มีประเด็นปัญหาอย่างไร โดยคำว่า สะดวก คือความเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมได้โดยตลอดและไม่เป็นภาระ คำว่า รวดเร็ว คือกระบวนการพิจารณาคดีการบังคับใช้กฎหมายและการแก้ไขฟื้นฟูมีความรวดเร็ว และคำว่า เป็นธรรม คือมีเหตุผลที่ชัดเจนในการตัดสิน

รองศาสตราจารย์ พลตำรวจโท กิตติธเนศฯ กล่าวว่า การดำเนินการขับเคลื่อนหลักนิติธรรม มีขั้นตอนสุดท้ายเป็นการติดตามประเมินผล ซึ่งจะทำให้ทราบถึงคะแนนดัชนีชี้วัดความสำเร็จของงาน (Key

Performance Indicator :KPI) คะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI) ว่าเพิ่มขึ้นหรือไม่ ระยะเวลาการพิจารณาคดีลดลงน้อยกว่า ๓๐% หรือไม่ การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย (Regulatory Impact Assessment : RIA) การเข้าถึงการบริการความยุติธรรมทางดิจิทัล ความเชื่อมั่นของประชาชนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญหรือไม่ รวมไปถึงกระบวนการเพื่อเข้าเป็นสมาชิกองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD)

ประธานฯ ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า หน่วยงานที่คัดเลือกให้เป็นต้นแบบนั้น ไม่ได้หมายความว่า เป็นหน่วยงานที่มีค่าคะแนนตัวชี้วัดต่ำแต่หมายถึงหน่วยงานที่พร้อมที่จะมีการปรับปรุงแก้ไขหรือสามารถไปถึงเป้าหมายหลักนิติธรรมได้ (Rule of Law) อย่างเช่น สำนักงาน ป.ป.ช. ซึ่งมีการประเมินระดับธรรมาภิบาล ความโปร่งใสและการป้องกันการทุจริตของหน่วยงานภาครัฐในประเทศไทย (Integrity and Transparency Assessment : ITA) อันเป็นการประเมินหน่วยงานอื่น ดังนั้น หน่วยงานที่ประเมินหน่วยงานอื่นจึงควรเป็น หน่วยงานต้นแบบได้ และให้เป็นหน่วยงานตัวแทนขององค์กรอิสระทั้งนี้ ควรมีหน่วยงานต้นแบบที่เป็นตัวแทน ของกระบวนการยุติธรรม และหน่วยงานอื่นด้วย ทั้งนี้ ต้องพิจารณาว่าหน่วยงานนั้นมีการทำอะไร กรณีเกิดความล่าช้าในการปฏิบัติงาน เกิดการเลือกปฏิบัติ หรือมีข้อร้องเรียนต่าง ๆ จึงควรที่หน่วยงานนั้นเอง จะมี ข้อเสนอแนะ (Recommendation) เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่สามารถติดตามผลการดำเนินการได้ กรณี เหตุการณ์ไฟไหม้สถาบันเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ กรุงเทพมหานครจะเป็นหน่วยงานท้องถิ่นที่เป็นต้นแบบเพื่อการ แก้ไขปัญหาได้ เพราะมีระบบต่าง ๆ รองรับการทำงาน มีการตรวจสอบที่ง่ายง่าย มีแอปพลิเคชัน แพลตฟอร์ม ฯลฯ และให้กรมราชทัณฑ์เป็นหน่วยงานตัวแทนของกระบวนการยุติธรรม และให้มีการติดตาม และประเมินผล

พันตำรวจโท มนต์รีฯ ได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม นอกจาก กรมราชทัณฑ์แล้ว ยังมีกรมคุมประพฤติ ที่ควรเป็นหน่วยงานต้นแบบในเรื่องดังกล่าว เนื่องจากเป็นหน่วยงาน ที่มีบทบาทในการแก้ไขผู้กระทำความผิด และให้สำนักงานกิจการยุติธรรม และ TIJ ซึ่งเป็นหน่วยงานใน กระบวนการยุติธรรมเป็นผู้ติดตามประเมินผล (Monitor)

ประธานฯ กล่าวเพิ่มเติมว่า เห็นควรให้กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนเป็นหน่วยงาน ต้นแบบของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมด้วย เพราะอยู่ในระบบเดียวกัน ซึ่งกระทรวงยุติธรรมเป็นต้นสังกัด ของทั้งกรมราชทัณฑ์ กรมคุมประพฤติ และกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน อยู่แล้ว กรณีของสำนักงาน ป.ป.ช. ให้เป็นหน่วยงานต้นแบบขององค์กรอิสระ โดยมอบหมายให้ รศ.พล.ต.ท. กิตติธเนศ ทัตยา และ น.ส.สรณัญญา ร่วมเป็นผู้ติดตามประเมินผล (Monitor) และกรณีของกรุงเทพมหานคร ให้เป็นหน่วยงานต้นแบบของหน่วยงาน ท้องถิ่น โดยมอบหมายให้ รศ.พล.ต.ท. กิตติธเนศ ทัตยา และนายเชษฐา ร่วมเป็นผู้ติดตามประเมินผล (Monitor)

ดร.ศรีรักษ์ฯ ได้กล่าวว่า ในการดำเนินการดังกล่าว สมมุติว่าคัดเลือก ๑๐ หน่วยงาน โดยให้ แต่ละหน่วยงาน มีข้อเสนอแนะ (Recommendation) มีการปฏิบัติ (Action) และการติดตามผล (Monitor) หน่วยงานละ ๓ ข้อ ดังนั้น การปฏิบัติที่สามารถติดตามประเมินผลได้ จะมีจำนวน ๓๐ ข้อ และหากสามารถ ทำข้อตกลงดังกล่าวให้แล้วเสร็จได้ใน ๔๕ วัน หรือสิ้นเดือนสิงหาคม ย่อมจะได้ร่างข้อตกลงฉบับแรก และมี เวลาในการนำไปปฏิบัติ ๓ เดือน และเมื่อมีการจัดประชุมแบบมีส่วนร่วมกับภาคประชาสังคม โดย WJP และ สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (TIJ) ประมาณสิ้นเดือนพฤศจิกายน อาจนำเสนอรายงานผลการ ดำเนินการดังกล่าวได้ และมีการทบทวนว่าจะเพิ่มการปฏิบัติ (Action) อะไรได้บ้าง และข้อเสนอแนะ (Recommendation) ของแต่ละหน่วยงานนั้น ภาคประชาสังคม นักวิชาการ หรืออาจารย์มหาวิทยาลัยต่าง ๆ อาจเพิ่มเติมเป็น ๕ ข้อได้ เป็นต้น นอกจากนี้ WJP และ TIJ ยังมีแผนการจัดประชุมร่วมกันช่วงปลายปี ใน ๓ ปีข้างหน้า ที่อาจนำมาเชื่อมโยงระยะเวลากันได้

มติที่ประชุม เห็นชอบ ให้พิจารณาปรับปรุงค่าคะแนนดัชนีตัวชี้วัดหลักนิติธรรม โดยอาจเลือกพิจารณา ดำเนินการประมาณ ๑๕ ด้าน รวมทั้งพิจารณาคัดเลือกหน่วยงานเพื่อเป็นต้นแบบในการขับเคลื่อนดำเนินการ หลักนิติธรรม เพื่อให้ค่าคะแนนดัชนีตัวชี้วัดหลักนิติธรรม (WJP Rule of Law Index) อยู่ในระดับที่ดีขึ้น โดยมอบหมายให้ฝ่ายเลขาฯ ประสานหน่วยงานในการจัดทำแผนพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการของ หน่วยงาน เพื่อให้มีความสอดคล้องและส่งเสริมค่าคะแนนตัวชี้วัดของประเทศไทย และสร้างกลไกติดตาม ประเมินผล โดยเบื้องต้นคัดเลือกหน่วยงานใน ๓ กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ ๑ หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ได้แก่ กรมราชทัณฑ์ กรมพินิจและคุ้มครอง เด็กและเยาวชน กรมคุมประพฤติ โดยมอบหมายให้สำนักงานกิจการยุติธรรม และสถาบันเพื่อการยุติธรรม แห่งประเทศไทย ร่วมเป็นหน่วยงานในการกำกับและติดตาม

กลุ่มที่ ๒ หน่วยงานในองค์กรอิสระ ได้แก่ สำนักงาน ป.ป.ช. โดยมอบหมายให้สำนักงาน กิจการยุติธรรม รศ.พล.ต.ท. กิตติธเนศทัต และ น.ส.สราญลินีฯ ร่วมเป็นผู้กำกับและติดตาม

กลุ่มที่ ๓ หน่วยงานท้องถิ่น ได้แก่ กรุงเทพมหานคร โดยมอบหมายให้สำนักงานกิจการยุติธรรม รศ.พล.ต.ท. กิตติธเนศทัตฯ และนายเชษฐา ร่วมเป็นผู้กำกับและติดตาม

ระเบียบวาระที่ ๕ เรื่องอื่นๆ

ไม่มี

มติที่ประชุม รับทราบ

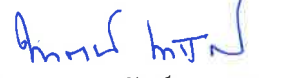
เลิกประชุม ๑๒.๐๐ น.

(นายพนพร ผิวขาว)

นักวิชาการยุติธรรมชำนาญการ

ผู้จัดรายงานการประชุม

(นางสาวนวรรตน์ นาควิจิตร)

นักวิชาการยุติธรรมชำนาญการพิเศษ

ผู้ตรวจรายงานการประชุม

(นายไชยสุวัฒน์ อุดเงิน)

ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านพัฒนาระบบงานยุติธรรม

รักษาราชการแทน ผอ.กนป.

อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

พันตำรวจโท

(มนตรี บุญโยธิน)

รองผู้อำนวยการสำนักงานกิจการยุติธรรม

อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

พันตำรวจโท

(พงษ์ธร ชาญศิริ)

ผู้ตรวจราชการกระทรวงรักษาราชการแทน

ผู้อำนวยการสำนักงานกิจการยุติธรรม

อนุกรรมการและเลขานุการ